

درگاه

۱ خزیران ۳۳۷

نومرو : ۴

برنجی سنه : برنجی جلد

معماری

استانبولك اعماري واسي اثرلى محافظه

دينيوركه مليت ، عادات ، دين آثارايه تبارز ابدري معماری ده واركاندن برينى تشكىل ايتكمدهدر . في الحقيقه معماريده كوريله چك ملي طرز ، بزه او ملكك بكن حياستى ، احتياجائى ، ذوقى ، درجه نرستى ويدايمورولكدهكى مرتبه قدرت ونگامائى كوستره چك بكانه مثالدر .

تاريخ منبرلى ايجريسته ده لك مهم مغلطات ، معماری آثاردر . بز او اثرلردن مثلا مصريلرى ، روماليلرى ، اسكى يوناليلرى ، فنيكليلرى حقى هيتيلرى كشف ايديوب مطالعه ايده بيلورز .

تورك ملتلك ماضيدهكى يوكسك وبارلاق مدنى اثرلرني بوكونكى عالم مدنيتيه ارانه واشهاد ايدن ينه معماريسيدر .

بو مدنيتي نتيج ايدن عالمر تورك معماريسنك انجىلكى ، بديى آهنگى ، يوكسك وابداعكار برزكر مستاعكارانه تشكىل ايلش اولمى جهتلردن قيمت وخصوصيتي هر زمان انجون بر حس تقدير ايله تشددن وارسه قالاماندهدر .

هرملكك كندى آثار مليه و تاريخيه واعتيادات قوميه سسته قارشو اولان حرمت و صبر و طيارخى برر و طيره طيبه تاقى ايلك اقتضا ايدر . بزده شهبه سز اسلافزدن بزه انتقال ايدن اثرلره قارشو عين حس حرمت و صبر و طيله متحسس و كلكه چك نسلاره بو آثار مليه و تاريخيه سزى صيات و توديع و طيفه سيله مكاف بولمقدوز .

بوكون تاريخي و معماری اثرلرمندن بر طاشك بيله اكسيامسته راضى اولمامقدهكى اهميت - سياست - تبارز ايدن مسئله لر مواجه سنده ايضاحدن مستغنى در . آتق آثار اسلافي محافظه امل و عزم طيله نفيس اولوركن بوراده اجرامى ضرورى بعض خصوصيات نظر اهميتدن دور بولدر ، ماقلمقده الزمدر .

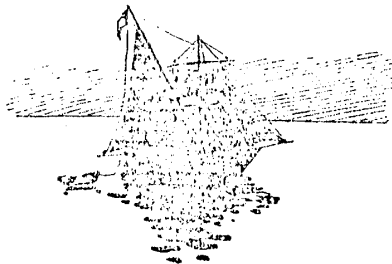
بوكون استانبولك اعماري حقتده سته لردن برل دوام ايديوب طوران بر مسئله وار . برچوقى مدققلرمن كندى قناعتريته كوره ، بو خصوصده بيان فكرا ايتديلر و ايديبورلر . حال بو كه استانبولك اعماري ده لك حال حاضر احتياج لرني و مدنيتيه كوره كنش جاده لر بولوارلر ، بارلر احداثي ، طيق عموميه استقامتلرنيك تعديل و تبديلي انجباب ايتدريكمدهدر . بويه بر ضرورت مواجه سنده باشدن باشه آثار تاريخيه ايله محاط بر بلدهده لاعلى التعيين بوكي تشييكاتك اجرامى يا عقامته و يا خود تعديلاته تابع قالدق احتياجات عصر يه كافي بر اعمار بلده ميدانه كتريله يه چكى طبعيدر . اورته ده ايكي متضاد اجتهد نقطه سى وار : برى شافله آثار ، ديكرى اعمار بلده .. بو ناردن هيچ بر زمان برينى فدا ايله ديكرى اختيار ايلك قابل دكلدر . حال حاضري ده ادامه غير قابلدري .

افراد بش بوز قدردى . بولرك قوندقلى داغ بر مغر شكانده بولونيوردى . يعنى «تاقيه» طرزنده ايدى . بناء عليه بوداغه نسته (توكو = تاقيه) نامى آلديلر . شو فرضيه آوروپاي بر عالم طرفدن اورتايه آتيايددر . بو ذات تاقيه كلسنك توركلرده يك مستعمل اولديغنى سويليه رك «بوكله شهبه سز توركلدهدر .» كله ديور . هر مجده بويه «طاقيه» املايله تصادف ايديبورز . لكن لك معتبر هر مجه قاموسلردن «فروز آبادى» مسائير بعض مهم عرجه لغتلرده بوكله تصادف ايدمديكركى «لهمه عثمانى» صاحبي «وفيق» باشاده بوكله قى توركله كله لر مياننده ذكر ايديبورز . بناء عليه بويوك بر احتمال ايله بوكله لك عرجه يه خليفه لر زماننده ادخال ايدلديكنى ادعا ايدم بيليرز . بوكله لك بوكون تورك اسان شعله لنده و حودا و اسيله مدعاضى تقويه اتمش اولور . توركلرك بولندقلى داغلرك ، نهرلك آتق طاقيندقلى نه ده تاريخمده يك چوق تصادف ايدمدر .

بوكله (terk : ترك) طرزنده اوقونور ايسه «دمير مغر» معناسته كابر . تورك كلسى كرك «تاقيه» دن وركل «ترك» كلسندن مشتق اولسون هر انكيسى ده عيني معناه كليورك اوده سرب ش كلسنى افاده ايديبورز . بناء عليه بويوك بر احتمال ايله توركلر سرب شه مشابه اولان (كن-شان : آلتون داغ) لك برتبه سنك اسنى طاقيندقلى ادعا ايدم بيليرز . ذاتا توركلرده داغ ، نهر وسائره كى اسملى طاقينك اكثر واقع اولديغنى نجيب عاصم يك ائندى ده سويليورلر .

مسيح نامى

اعبراطوريسى : «آلتاي داغى اسكيدن كن-شان تسميه اولوردى .» ديور . آلتاي داغى توصيف ايدن بر ائرده شو سطرلرى يازيبور : «آلتاي آئين» Altai-alin مسكب بر كله در . برنجي بارچه سز مغولجه در . آلتون معناسته كابر . ديكرى مانچو اسانده مستعمل اولوب برداغى ارانه ايدر . اسكيدن بسلسله چينجه ده «كن-شان» تسميه اولونيوردى كه عيني معنادهدر .

عجا بو تورك قومى بو اسمى ناصيل ونه طرزده طاقينددر ؟ . بو سؤاله هنوز قطعى رجواب و بريله من ايسده بوى حل ايدم بيلمكه چاليشق ايجين توكوكلرك يعنى توركلرك منشائى تدقيق ايتك ايجاب ايدر .

توركلرك منشائيه دائر چين تاريخى شو صورته بعض روايتلر ذكر ايديبورلر : «توكوكلر» هونغ-نورلك بر جزئى اولوب اسمى (آسنا : A-ssu-na) در . بونلر نوزاد بر عثريت وجوده كتر مشكل كن اون ياشنده بر چوچوق مستقنا اولق اوزره هم حوادر حكمدار طرفدن بوكون نسلارى ايجاد ايدلى . عسكرلر بوچوچوك معصوملنى كوره لك اولدريكم ايستميدلر . لكن ايرنجى كسرك بطاقتده كى چنلر اورته سته آتديلر . برديشى قورت بوى بسلدى . اوغلان بو بوديكى وقت بو قورته لرلدى . قورت ؛ كبه قالدى . بونلر عمو ايدن قرال چوچوچوك دها ياشاد يغنى دو بونجه تكرار اولدريلسى ايجين آداملر كوندردى . بونلر چوچوچوك ياشنده بر قورت كورنجه اوفى ده اولدريكم ايستميدلر . قورت «قاوجانغ» قرالانك شمانده بولنان بر داغه قاجدى (يعنى اويغورلر ملكسته) بوداغه واسم بر مغاره واردى . ايجنده صيق چنلرله اورتولاش دوز براراضى بولونيوردى . قورت ؛ بوراده دوغورارق دنيايه اون اركان اولاد كتردى . بونلر سن بلوغه واصل اولنجه خارجدن قادنلرله تاهل ايتديلر . متعاقبا هر برى غائله اسمى اولان «آسنا : قورت» نامى آلدلر . بونلر اوغللارى و احفادى چوغلر قى بوزلرجه غائله تشكىل ايتديلر . سوكره مغاره دن چيقارق «جو-جن» لره تابع اولدلر و «كن-شان» داغلك شمانده اوطوره قى «جو-جن» لر ايجين دمير آلاق اعمالنه باشلاديلر .

چين تاريخلرنيك توركلرك منشائيه دائر يازديغى روايت بوندن عيساردر . كرك بو روايتدن وركل ديكر آثارك و برديكي معاوماتدن آكلابورز كه توركلر ، چينيلرك هونغ-نو ديدكارى برتورك دواتنك بقاياسندن ميدانه چيقمشدر .

بوافسانه به دائر نجيب عاصم يك ائندى لك غامبل تاريخنه مدخل اثرلرله (ص : ۳۲) «رومانك مبدأ تاسنده كى قورد حكايه معاومه سى بيله هر اصله بالتحريف آره لره انتقال ايتشدر .» ديه لرني يك طبيى اولارق قبول ايدم بيلير . بوافسانه لك بر آرز رومافسانه سيله مشابهى وار ايسده رومانك مشهور افسانه سى بو توركلرك آره سته انتقال ايتشدر ديكده هيچ دوغرى اولماز .

بو يكي تشكىل ايدن كوچوك تورك حكومتى قوردقلى تشكىلاتى ميلادك برنجي عصرنده يعنى هونغ-نو دولتك انقراضندن سوكره «كن-شان : Kin-cha» داغلك شمانده تاسيس ايتديلر . [۱] مجموع [۱] بوكن-شان داغلك توركله ادى «آلتون داغ» در كه بوكون «آلتاي» ناميله طانييور . چينجه سى ده توركله ده كلك عينا ترجمه سيدر . بويوك چين جغرافياى

هیچ شبهه‌ای بر روی این جهت تألیفاً عصری احتیاجی نداشته
حرکتی از اوید بر مرق لزوم مبرمنده نیز
مشروطی تعقیب ایدن سندرلر اعتباراً کرک
« استانبول شهری منبری جمعی » کرکسه او جمعی
استخلافاً تشکیل ایدن « حافظه آثار عتیقه انجمنی »
صرف آثار ملی و تاریخی منبرک صیاتی وظیفه‌سیله
مکلف اوله رق تشکیل ابتکاری حاکمه، آثار اسلاف
کوندن گونه ضیاع و تخریب معروض و محکوم قائلندن
قورتیه‌مور. شبهه‌ای بو ضیاع دوام ایدوب
کیمسته امکان و برمه‌مک لازمدر.

صوک آیلرده مختلف غزلرده بو خصوصه دائر
منافعه‌لردوام ایدوب. بالخاصه خصی سلطان و قهره‌کوی
جاملرک هدملری قلیلمرده ارتق آثار اسلاف
بودن بوله محافظه اولونامیه‌جی بولنده، و لم بر تها
حصوله کتیمش اولدی.

علمی بر عهده جریان ایدوب متخصص بعض
ذواتک بو خصوصه‌ده فکر و مطالعه‌لری احتوا ایدن
مباحثاتی کندی قناعتلره تردیفاً بوراده تلخیص ایلک
ایستورم. استانبولرده موجود معماری و تاریخی
اثرلر ملنک احوال عمومی‌سندن اولمله برابر بونرک
هر بری، عین درجه‌ده تعرضدن مصونیتی الزم
اشخاص خصوصیه‌نک انوالندندر. عمومک حسابته،
بر فردی ماله تصرفدن منع ایلک ویا اعظمی استفاده‌دن
محروم بر اقی روا دکادر، تجویز اولنسه بیه عملی
بر ایش اولماز. فردلر بو حکمدن استثنای نفس
ایچون بر جوق بولر آراغنه قویولور. بونی بولان
مانک حافظه‌سی لازم آتاردن اولدینی حقنده رای
فی استحصال ایدر؛ بولامیان ایسه بوکاموقی اولاماز.
شو مساواتسزلی و بو کالفر اساس مقصدک افلاسته
سبیت و بریر. بزده باشلا بولنده اکالی میسر اولیان
ایشلر تدقیق اولونسون، هپ عملی بر طرز تسویه
ربط ایدله یوب خیالانه بنای مقررات ایدلسندن بو
حاله‌در. استانبولک هر برکوشنده قدسی و تاریخی
بر جوق اثرلر واردرکه بونرک بر قسمی تعمیره،
بر قسمی ایسه زمانک ایجاباته کوره تعدیل محتاجدر.
بونرلردن بر قسمی بلا قید و شرط نقد ایلد قایل
استبدال اولدینی کی بر قسمکده حالیه محافظه ایدلمی
لازمدر. فقط بونرلر هانکیلریدر؟ مملکتک هانکی
بر فردی تک باشنه بو تصنیف حق حازدر؟ بوله
شیلرده واحد قیاس مادی اولاماز. ذوقه، وقوف
درجه‌سته، طرز مطالعه‌یه کوره دکیشیر. ایسته
بونک ایچوندرکه بر شهرامینی کلیر، طوقیو سرینک
صغوق چشمه قیوسی هدم و توسیع ایلک ایستر،
اونکی جامی، عصرک ماده استفاده ایدمه‌جکی
بر کیند، ایکی جامع آرمهنده چیرکین بر حائل طن
ایددرک بیغمه قافار، اونه طرفدن جاده توسی
وسیله سیله مرزینو قهره مصطفی پاشا تربیه‌ی بولک
اوزرنه کلدیکندن طولای قالدیرلری ایسته‌یلیر،
تخته‌قلعه حامی صغوق هوا ده بونه تحویل اولنور،
اعظمی کار کتیمک ایچون خصی وقهره‌کوی جاملری
یقیلیر شهراماتی امین اوکنده، باغچه قیوسنده یکی

استقامتلی و یکی انشائی تورکک شرقی، ملنک
ذوق حتی کندی کیسه‌سنگ ضررنه اوله رق تعیل
ایدر، جدیده سبیلی قالدیرلرک افکار عمومی‌جی
نظمین ایچون بر بیده شله نقله بواز و بریلیر.
خلاصه آرقه‌سی کلیمه‌جک اولان بو مثالر کوستریکه
مملکتک هانکی اثرلری عیناً ایضاً لازمدر،
هانکیسی تبدیل، هانکیسی تعدیل مساعددر. بو،
صورت صریحه‌ده تعیین اولمادجیه، کشمکش دوام
ایدر و بوندن خصوصی منفعت صاحبلی مستفید
اولور. شایان اسف اولان جهت شوراسیدرکه
بونرلردن هیچ برسی ناولدانا، نه قانوناً تحملته
و تعیب ایدمه‌یلیر.

موزه اداره‌سی، شهراماتی، اوقاف نظارتی،
حفاظه آثار عتیقه انجمنی، معمارلر جمعی کی هپ
قیمت معنویه‌یه علاقه‌دار و مسمولک مختلف اجتهادلی
چارپیشوب طورورکن مادی احتیاجلر، تلافی
مکن اولیان ضررلر ایشاع ایدر، کیدرلر. طبق
حردن اول بک اوغلندمک قیستارلر کی. اوقاف
نظارتی بونرک اوزرنه بنا انشائی جائزدر، دندر
دیه جواز شرعیدن بحث ایدمه‌لورسون، برلرقدن
تجاوزلردوام ایدر، بلکه‌ده برکون کلیر اوقیستارلردن
اثر بیله قالمز.

بزده بو خصوصه‌ده مختلف اجتهاد صاحبی
اولانلرک بر قسمی ایجابات عصریه و مقتضیات اقتصادی
هرنه ایسه اکا کالیه اتباع ایددرک استی و یکی نه
وارسه تعدیلده یاس کوره‌مینلر؛ بر قسمی ده هیچ
بر اثرک نه تعدیل و نه‌ده تبدیلنه طرفدار اولیه‌رق
قوی بر محافظه‌کارانی ادامه ایددره‌لردر. بر برینه
ضد ایکی فکر بلا فائده چارپیشوب طورریور دیکدر.
واقعا اقتصادی قواعد اتباعاً مثلاً، خصی
جامندن صاحبلیک انتظمی درجه‌ده استفاده‌لرینه
مانع اولماق لزومی کی خصی حامی محافظه ایلکده
لازمدر. اصل مقصد هرایی ضد اجتهاد و فکری
تألیفه‌در. آنک ایچون قیمت معنویه مراقبسی
اوله رق صایدیمز ذوات میانشده خدوصات مالیه
و اقتصادیه بهرهدر بر قاق ذات دخی بولونه‌رق،
مثلاً تخته‌قلعه، جامنک بیغمه یوده صغوق هوا ده بونه
تحویلی کی، نسبتاً اهن بر شکل تعدیل و امکان
استفاده بوللری پک ممکندر.

نمی اولنورکه حکومت بوله بلدی و ملی ایشلرده
علاقه‌دار اولانلری بر قانون الله طویلایه‌رق موجود
معماری اثرلری تصنیف ایددرسون. قاله‌چقلرله،
بیله‌چقلر و بوزیله‌چقلر تعیین و تفریق اولنسون بو
پایله، دجیه هیچ کیسه‌یه برشی سوبله‌من.

ایوده تربلر آراسنده مهرشاه سلطان عمارتی
انتره بو اولق اوزره کیرایه و برلشدر. کچن کون
اختیار بر فرانسز قادیانک ایددن عودتده، «ابوب
سلطان» کزی پهلوتیک تصور ایددیک کی سزه
خاص بدیعانک شهری اوله‌رق بولم. فقط کوزه
چاربان احاکار قلع کزی اوکوزلارک ایجابات طبیعیه
سندن تلقی ایدمه‌یه‌جکم. بوله مقدس کوزلر لرلرکزه

نه ایچون لایق اولان اهتامده بولونمورسون. دیه
قیمتدار بر مسلکدا شمه خلیج واپورنده وقوعبولان
عساجی او عمارتی کیرایه و برمکده کار آرایانلرک
قولانغه وصول ایچون بوراده عیناً نقل ایددیورم.
بر آراتی چنبرلی طاش ایله عتیق علی پاشا جامی
آرمهنده کی آرافله خان انشاسنه باشلا لاهدر. برکت
و برسون تللرده قالدی. عتیق علی پاشا جامی
تورکک جانلی، محشم، مفید، معیدار، الی‌الابد
طاش ستوندن عبارت فایداسیز بر آبدیسی.
بونرک بک طار اولان آراسنه نه شکله بر بنا
پایله‌یلیرکه یاقیشیق آلسون. یوقسه چنبرلی طاش
قیمت تاریخی، عتیق علی پاشاده قیمت معماریه
و تاریخی‌جی حائری دکله؛ بونرک بر رفیق اولماسه‌یدی
او آرافله قیمتدار بر بنا اقامه‌سی جائز اولوردی.

مصر چارشیسی اسکی حالندن چیقور. اسکی
کینکار، اسکی طاوانلر، اسکی طرز تزین، اسکی
قوتولر برینه فرنک طرزی، فرنک مالی شیلر قائم
اولیور، اوکوزل بهارات، عطریات، معالجات،
تفاریق چارشیسی قبا بر یورغای چارشیسته دوندی.
بدستانی قاق تأسیس ایش، اداره‌سی حقنده
ضوابط و قواعد وضع ایلشدی. عصرلردیری ذقیمت
اشیا و خلیاتک آلم، صایم بری اوراسی ایدی.
انضباطی کندن طوغش، عثمیه‌سی ملنک ذوقندن،
عادتندن، احتیاجندن تحمل ایش سس‌سز و مؤنس
بریر. مزایدلر سلاسته جریان ایدر، آلم صایم
بزم مزاج و ذوقله اوینون کیدیوردی. شهراماتی
بونده آفرانه‌لیکده برار، اختکار ده‌ها زیاده
وده‌ها شدله جریان ایلک اوزره، صندال بدستانی
مزایده محل انخا ایددی. مالولر آجیدی. نه‌انصاف
منون، نه مشتریلر. نه‌ده مملکتک نجافته، ذوقه،
ملیته، تاریخچه عاشق اولانلر.

تنظیمات دورنده بر ایشلک ایله مملکت کیره
اوروپا تقلیدکارانی سلطان عبدالعزیز و عبدالحمید
مرحوملر زماندهده باقیمسزلی یوزدن اوله ایلروله
مش که فرنکاردن آلفرئس اصل عد اوله جق قدر
بزه خوش کورونمکه باشلا شددر.

خیرات شریفه‌نک تعمیرنده بو بدعانی، بو
سیئه‌لری کورورز. ملته‌ملیتی سودیرمک، طایمق،
دیگر ملتاری کندی ملیتمزه قارشو حرمتکار قیلیم
ایچون آبدی محافظه عنعناته اعتنا لازم. بو بدعتلرک
رواج بولدنی اوتارنخلردرکه بارسک مستقیم و کنیش
جاده‌لری کوره‌رک استانبولده بارسه بکزه‌نک
ایسته‌ن تنظیمانک ریا کار و ملیتمز روحیه‌مشبوع
زمانمدارانی مهندس هوسانی کتیمر مشلر. «مبدای
آیاصوفیه اولق اوزره بر بولور آچقه باشلاملر.
شمعدی آیاصوفیه میدانی دیدیکم قسم ایسته او
بولوارک باشلانمچندن عبارتدر. بونی او استفاده
عدید ایدنجه نور عثمانیه‌دن، چارشوی کیردن،
بازید جامعدن خیر کوریکز.

